

Advies

Voorontwerp decreet geestelijk gezondheid

Brussel, 15 oktober 2018

Adviesvraag: Voorontwerp van decreet betreffende de geestelijke gezondheid
Adviesvrager: Jo Vandeurzen - Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
Ontvangst adviesvraag: 20 september 2018
Adviestermijn: 30 dagen
Decretale opdracht: SERV-decreet 7 mei 2004 art. 11 (overlegfunctie)
Goedkeuring raad: 15 oktober 2018

Contactpersoon: Kristel Bogaerts - kbogaerts@serv.be

De heer Jo VANDEURZEN
Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
Ellipsgebouw
Koning Albert II-laan 35 bus 90
1030 BRUSSEL

contactpersoon
Kristel Bogaerts
kbogaerts@serv.be

ons kenmerk
SERV_BR_20181015_geestelijke_gezondheid_ADV

Brussel
15 oktober 2018

Voorontwerp decreet geestelijke gezondheid

Mijnheer de minister

Dit voorwerp van decreet over de geestelijke gezondheid maakt een goede analyse van de noden en uitdagingen op het vlak van geestelijke gezondheid. Er wordt erkend dat er zich problemen stellen met de toegankelijkheid van de geestelijke gezondheidszorg, alsook dat er extra aandacht moet worden besteed aan bepaalde groepen (laagopgeleiden, mensen die in armoede leven of behoren tot een etnische minderheid,...). Doelstelling is om de geestelijke gezondheidszorg beschikbaar, betaalbaar, bereikbaar en tijdig te maken alsook dat er toegang tot informatie is.

De sterke focus die men legt op het verbeteren van de geestelijke gezondheid en van de toegankelijkheid van de geestelijke gezondheidszorg kan de raad alleen maar aanmoedigen.

De SERV adviseert in dit dossier selectief, op hoofdlijnen en op een aantal elementen die voor hem een bijzondere sociaal-economische relevantie hebben, in het kader van dit decreet zelf en/of met het oog op de verdere operationalisering in uitvoeringsbesluiten. De Vlaamse sociale partners verwijzen ook naar de advisering vanuit de SAR WGG, die dieper ingaat op de inhoud van dit dossier vanuit andere invalshoeken. De SERV beschouwt dat advies als complementair aan het eigen advies.

Ambitie ondersteund, maar kader mist adequate afbakening om beoogde ambitie waar te maken

Vanuit sociaaleconomisch oogpunt onderschrijft de SERV de ambitie om via kwaliteitsvolle ondersteuning (toegankelijk/aanvaardbaar, geïntegreerde aanpak, participatief, enz.) op vlak van geestelijke gezondheid - zowel individu- als populatiegericht - iedereen in staat te stellen om zijn/haar potentieel te realiseren, om te gaan met de druk van het dagelijks leven en een bijdrage te leveren aan de gemeenschap waartoe hij/zij behoort.

Het aangereikte kader komt voor de SERV evenwel abstract en top-down over. Er wordt bv. geen rekening gehouden met het lopende KCE-onderzoek over de geestelijke gezondheidszorg.

Ook de vernieuwde visie en werkingsprincipes van de geestelijke gezondheidszorg komen in het decreet zelf weinig uit de verf. Deze essentiële kapstokken en centrale focus, die nu enkel vermeld worden in de memorie van toelichting bij het decreet, moeten voor de SERV een plaats krijgen in het decreet zelf.

Aan de andere kant komen er diverse operationele en organisationele dimensies van de geestelijke gezondheidszorg uitgebreid aan bod. Hierdoor gaat het voorontwerp van decreet veeleer op een mozaïekdecreet lijken. Specifieke aspecten zouden ook via andere regelgevende initiatieven georganiseerd kunnen worden.

■ **Algemene kanttekeningen bij het organisationele en operationele luik**

- Het organisationele/operationele luik heeft voor de SERV in zekere mate ook een sociaal-economische relevantie, in de mate dat er een impact bestaat op transparante en performante dienstverlening, op financiering en op een integrale aanpak die begint met preventie. Het onderscheid tussen zorgniveaus en zorgfuncties oogt artificieel en complex. Ze zijn aan elkaar gekoppeld en worden door diverse netwerken/netwerkdactoren aangeboden. Daarbij is het niet helder hoe zal omgegaan worden met verschillen in bestaande regelgevende kaders voor diverse aanbieders die op bepaalde zorgniveaus actief zijn met een concreet aanbod aan zorgfuncties. De SERV ondersteunt eerder de modulaire aanpak van vraaggerichte zorgopdrachten, zoals die door de SAR WGG in het verleden werd geadviseerd.
- Voor de creatie van (regionale) geestelijke gezondheidsnetwerken is verdere verduidelijking nodig over de concrete samenstelling van deze netwerken en de noodzaak om tot afstemming te komen met diverse andere netwerken (zoals eerstelijnsnetwerken, ziekenhuisnetwerken, jeugdzorgnetwerken, ...). Dit is nodig om tot geïntegreerde, performante en werkbare samenwerkingsmodellen te komen, zowel in het belang van de zorgvrager als van de zorgaanbieders.
- Preventie blijft in het voorgestelde geestelijk gezondheidsaanbod onderbelicht. Preventie moet aanwezig zijn in de verschillende fases van een zorgcontinuüm, startend bij preventie (met onder andere zelfzorg en informele zorg), vroegdetectie en -interventie, cure, care en harmreduction.
- De bepalingen inzake de categorieën van initiatiefnemers zijn identiek aan die in het woonzorgdecreet. De SERV wijst erop dat er op passende wijze rekening gehouden dient te worden met het andere landschap van initiatiefnemers in de geestelijke gezondheidszorg. De sociale partners willen ook expliciet benadrukt zien dat alle initiatiefnemers actief in de geestelijke gezondheidszorg steeds de principes van maatschappelijk verantwoorde zorg voorop moeten stellen. Deze principes van maatschappelijk verantwoorde zorg, zoals geformuleerd door de SAR WGG, moeten verder in het traject meegenomen worden als kapstokken voor de initiatiefnemers in de geestelijke gezondheid. De raad meent dat deze expliciete formulering nodig is vanuit enerzijds de kwetsbaarheid van personen of groepen in geestelijke gezondheidszorg en

anderzijds de eigenheid van de brede en diverse categorieën van initiatiefnemers in het geestelijk gezondheidszorgaanbod.

- De inzet van ervaringsdeskundigen in het geestelijk gezondheidsaanbod houdt voor de SERV een meerwaarde in voor een beter begrip van de grenzen en stigma's waar personen met een psychische zorgnood mee geconfronteerd worden. Ze vormen een sleutel tot het beter afstemmen van ervaren noden en een gepast antwoord daarop. De SERV kijkt daarom uit naar de bijkomende maatregelen die op basis van de inzet van ervaringsdeskundigen zullen ontplooid worden.

■ Ook mogelijkheden tot tewerkstelling aanpakken

Met het oog op meer kansen op tewerkstelling en hertewerkstelling van personen met een psychische zorgnood zullen bijkomende maatregelen, zowel binnen als buiten het beleidsdomein WVG, nodig blijven. Voor een efficiënte werking van de arbeidsmarkt is het volgens de SERV noodzakelijk dat alle aanwezige talenten ingezet kunnen worden zonder of met zo weinig mogelijk hinder van externe factoren. Bij een krappe arbeidsmarkt, met knelpuntberoepen en vergrijzing, moet ernaar gestreefd worden om het beschikbare arbeidspotentieel efficiënt in te zetten. Om ervoor te zorgen dat iedereen kan bijdragen aan de samenleving is er nood aan bijkomende acties rond de-stigmatisering, inclusie en mogelijkheden voor tewerkstelling voor deze groep met een psychische zorgnood.

■ Populatiegerichte acties rond impact van werk

De impact van werk op geestelijke gezondheid kan zowel positief als negatief zijn. Dat leert onder meer het [onderzoek rond werkbaar werk](#) van de Stichting Innovatie en Arbeid. Werk kan niet alleen een positieve impact hebben op de geestelijke gezondheid via structuur, sociale contacten en ontplooiingskansen, maar kan ook een negatieve impact hebben bv. als bron van extra stress of burn-out. Een beleid dat effectief de geestelijke gezondheid van burgers wil verbeteren moet ook, uiteraard binnen de bevoegdheden van de Vlaamse Regering, via populatiegerichte maatregelen daarover expliciet informeren en aanzetten tot preventief gedrag en curatieve acties.

■ Grenzen aan mantelzorg

De aandachtspunten van de SERV rond mantelzorg zijn zeker in mantelzorgsituaties voor een persoon met psychische kwetsbaarheid bijzonder relevant. Het kader dat nodig is om hen te begeleiden moet gerealiseerd worden in het kader van het Vlaams Mantelzorgplan 2016-2020. In dat kader stelde de SERV een duidelijke [vraag](#) naar een erkenning van de grenzen aan mantelzorg, zowel aan de zorgzijde als aan de economische zijde. Er wordt immers een hoge druk gelegd op de mantelzorgers. Het is voor de SERV ook nodig om de mantelzorgers op lokaal en bovenlokaal niveau goed te ondersteunen, onder andere bij de combinatie met arbeid of school en opleiding. De kansengroepen moeten ook duidelijk in beeld blijven met specifieke acties en communicatie.

■ Financieel kader én groeipad nodig

Er is bij het decreet nu geen concreet actieplan met budgettair kader en groeipad voorzien. Pas in de fase van de uitvoeringsbesluiten zal de concrete budgettaire impact verduidelijkt en gemotiveerd worden. Een uitgewerkt financieel kader en groeipad over de lange termijn is noodzakelijk voor de realisatie van de beoogde hervormingen.

Ook op het vlak van nieuwe (persoonsvolgende) financieringsmodellen en het budgettaire plaatje biedt het voorontwerp van decreet geen toekomstperspectieven, terwijl Inspectie Financiën terecht wijst op een aantal kostendrijvers in de programmatie.

De raad hoopt u hiermee van dienst te zijn geweest.

Hoogachtend

Pieter Kerremans
administrateur-generaal

Hans Maertens
voorzitter